Spjl Suomen Poliisijärjestöjen Liitto

21.10.2016

Hallintovaliokunta

Asia: HE 101/2016 vp Hallituksen esitys laeiksi järjestyslain 22 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 28 §:n muuttamisesta.

Viite: Hallintovaliokunnan pyyntö kirjallinen asiantuntijalausunto, lähetetty 19.10.2016

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry:n (SPJL) lausunto:

Järjestyslakiin ja yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin ehdotettujen muutosten tarkoituksena on laajentaa järjestyksenvalvojien käyttöalaa.
Perusteeksi esitetään tavoitteet edistää ja parantaa järjestystä ja turvallisuutta sekä ennaltaehkäistä niihin kohdistuvia häiriöitä vastaanotto- ja järjestelykeskuksissa.

SPJL mielestä tavoite sinällään on tärkeä ja perusteltu mainituissa paikoissa jo esiintyneiden häiriöiden vuoksi. Turvallisuuden parantaminen ja häiriöiden ennaltaehkäisy on kaikkien etu. Tältä osin tulee huomioida myös poliisimiesten työturvallisuuden takaaminen.

Sen sijaan keinoihin, joilla esitettyihin tavoitteisiin pyritään, ei voi suhtautua täysin kritiikittömästi. Yksityisen sektorin käyttöalan laajentamisella on merkitystä perustuslain 124 §:n julkisen hallintotehtävän yksityiselle antamista koskevan sääntelyn kannalta samoin kuin on ollut kyse yksityistä turvallisuusalaa koskevan lainsäädännön kaikissa muissakin muutosvaiheissa. Pohjimmiltaan tässäkin muutoksessa on kyse nimenomaan poliisitoiminnan yksityistämisestä ja yksityisten turvallisuuspalveluiden yhteiskunnallisen roolin lisäämisestä.

Hallituksen esityksessä esitellään vuolaasti perustuslakivaliokunnan aikaisempia kannanottoja tähän aihealueeseen liittyen. Näyttää vahvasti siltä, että samalla kun eduskunta omilla ratkaisullaan jatkuvasti vähentää turvallisuudesta vastaavien viranomaisten resursseja, se on valmis lisäämään perustuslain ja tässä tapauksessa erityisesti lain 124 §:n joustavuutta. Missään vaiheessa ei näytä tulevan vastaan raja, jossa esitykset vaatisivat tavallisen lain säätämisjärjestyksestä poikkeavaa menettelyä.
Perustuslakivaliokunnan tehtävänä on lausua sen käsittelyyn tulevien lakien peruslainmukaisuudesta. Syksyn mittaan on käyty keskustelua eduskunnan vallan valumisesta hallitukselle ja virkamiehille. Ainakin nyt esillä oleva peruslain 124 § näyttää sopeutuvan hyvin kulloisenkin hallituksen tarpeisiin ja virkamiesten laatimiin esitysluonnoksiin. Kerta toisensa jälkeen.

Tältä osin SPJL korostaa perustuslain 124 § alkuperäistä tarkoitusta ja merkitystä. Eri toimijoiden tärkeän yhteistyön kehittämisen ei tulisi tapahtua perustuslain 124 §:n tulkintaa laajentamalla. Poliisin tehtäviä ei tule siirtää muille toimijoille, eikä yksityisen turvallisuusalan roolia yhteiskunnassa perusteettomasti lisätä. Tiukankaan taloustilanteen ei pidä raunioittaa maamme perustuslain henkeä.

Valitettava tosiasia on, ettei poliisi tämän hetkisillä resursseilla selviä sille kuuluvista tehtävistä. Vuoden 2016 talousarvioesitykseen kirjattiin aikanaan poliittinen hyväksyntä poliisipalveluiden heikentymiseen: *"Poliisin peruspalveluiden saatavuus, mukaan lukien kielelliset palvelut, palveluiden laatu ja niiden toimintaedellytykset kansalaisille koko maassa asuinpaikasta riippumatta, tulee vähän laskemaan kehyskaudella."*
Käytännössä tämä tarkoittaa poliisipalvelujen saatavuuden heikentymistä erityisesti harvaan asutuilla alueilla.

Edelleen kyseiseen talousarvioesitykseen kirjattiin myös maininta siitä, että poliisin työturvallisuus heikkenee erityisesti harvaan asutuilla alueilla. Näin on myös SPJL:n tietojen mukaan käynyt. Oma merkityksensä tässä kehityksessä on ollut muun ohella myös turvapaikanhakijoiden määrän räjähdysmäinen kasvulla ja sitä kautta vastaanottokeskusten / järjestelykeskusten /vastaavien tilojen lisääntymisellä. Poliisin päivittäisrutiinit ovat menneet monella paikkakunnalla uusiksi.

Vastaanottokeskusten sijoittamisen perusteina näyttävät monessa tapauksessa olleen aivan muut seikat kuin turvallisuuden takaaminen. Keskuksia on avattu paikkakunnille, joissa poliisin saatavuus on olematon. Häiriöiden ennalta estäminen nostetaan tässä hallituksen esityksessä erityisesti esille. Vastaanottokeskusten sijoittaminen paikkakunnille, joissa poliisipalvelut ovat edelleen saatavissa, olisi paras ennalta estävä toimenpide.

Kuten hallituksen esityksestäkin ilmenee, vastaanottokeskuksiin kohdistuvat poliisin hälytystehtävät eivät ole yksinkertaisia ja helppoja. Poliisi joutuu suorittamaan ne erityisellä huolella ja varovaisuudella. Yleensä tämä tarkoittaa yhtä useamman partion lähettämistä paikalle. Poliisi on pitkän koulutuksensa ja kokemuksensa kautta ammattilainen näissä asioissa.
Kuinka hyvin järjestyksenvalvojien koulutus, kokemus ja sitä kautta ammattitaito pystyy vastaamaan tämän uuden tehtäväalueen tuomiin haasteisiin?

Taloudellisten vaikutusten kohdalla on kovin erikoinen ilmaus: *esitys sinänsä ei aiheuttaisi valtiolle kustannuksia.*
Eikö tämä ole itsestään selvyys? Esitys on esitys ja vasta sen pohjalta mahdollisesti suoritettavat toimenpiteet tuovat kustannuksia. Kaiken kaikkiaan kustannukset ovat jääneet täysin selvittämättä. Maahanmuuttovirastoa on vahvasti kritisoitu vastaanottokeskusten perustamiseen liittyvistä kustannuksista. Voisi olettaa, että tästä seuraisi tarkempaa lain valmistelua jatkossa, mutta näin ei ole ainakaan tässä tapauksessa käynyt.

Se tässä esityksessä on myönteistä, että se ei pidä sisällään ehdotusta poliisin resurssien edelleen vähentämisestä tilanteessa, jossa osa sen tehtävistä on siirtymässä yksityisen, liiketaloudellisin perustein toimivan tahon hoidettavaksi.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry

Yrjö Suhonen
puheenjohtaja

Rita Ridanpää
lakimies

Asemamiehenkatu 2, FI-00520 Helsinki
+ 358 9 3484 2400
Y-tunnus 0202256-1
spjl.fi

99 Me turvaamme selustasi.